

uitgave van het Biskopdom Haarlem-Amsterdam

SK SAMENKERK

MEI
2019
3

voorjaar
2019

Onze bisschoppen 40 jaar priester

4

Moedige Moeders

6

Hemelvaart en hemelvaren

12

uitgave van het bisdom Haarlem-Amsterdam

SKD

MEI
2019
3

SAMENKERK

In dit nummer

40 jaar priester

4

Op 10 juni 2019 vieren onze bisschoppen mgr. Jos Punt en mgr. Jan Hendriks (links op de foto als diaken bij de priesterwijding van mgr. Punt) hun veertigjarig priesterfeest.

Colofon

SamenKerk is het magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam en verschijnt zes keer per jaar. Nummer 3 • Jaargang 44
De volgende uitgave verschijnt op 4 juli 2019.

Redactie

Eric Fennis (hoofdredactie ad interim), Eric van Teijlingen (eindredactie), Edith van Kuijk, Maurice Lagemaat, Jan-Jaap van Peperstraten, Jim Schilder, Petra Vermeer.

Medewerkers

Anneke van Assema, Michel Bakker, Leo Fijen, Hein Jan van Ogtrop, Marcel Poorthuis, Jeroen de Wit.

Redactieadres

SamenKerk • Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon • 023-5112600 Fax • 023-5112629
IBAN • NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail • samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Abonnement

Abonnementenadministratie • 023-5112600.
Zes nummers *SamenKerk* • € 30,- per jaar
Zes nummers *SamenKerk* in het buitenland
€ 36,- per jaar

Moedige Moeders

6

Voor drugsverslaafde kinderen is er hulpverlening, maar voor hun ouders niet. Een gesprek met Tiny Tol-Kes van de Moedige Moeders.

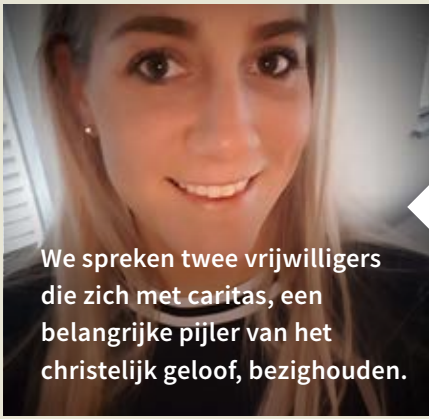
Advertenties

Borgerpark Media
Postbus 8027, 6060 AA Posterholt
Telefoon • 0475-711362
E-mail • info@borgerparkmedia.nl
www.borgerparkmedia.nl

Grafisch ontwerp / technische realisatie

Impulsar strategy & design • www.impulsar.nl
Vanderperk Groep • www.vanderperk.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen; verantwoordelijken kunnen reageren via het redactieadres.

We spreken twee vrijwilligers die zich met caritas, een belangrijke pijler van het christelijk geloof, bezighouden.

Vrijwilligers actief

10

Bisschop Aleppo

31

Misschien raast u regelmatig over de A10 langs de Zuidas en Buitenveldert. De kerkengek nam de afslag en laat ons enkele kerken zien.

Bisschop Antoine Audo van Aleppo in Syrië was in Nederland om aandacht te vragen voor de noden in zijn land. Een gesprek over God, cultuur en dingen die er (niet) toe doen. "Ik betreur niet dat ik deze oorlog heb meegemaakt."

Kerkengek

14

Het verband tussen hemelvaren en Hemelvaart is de overtuiging dat Christus in alle vroegte ten hemel werd opgenomen. Daarom stonden de mensen die dag vroeg op.

Hemelvaart en hemelvaren

12

En verder

9 Uit de kroniek	28 Puzzel
17 Parels uit de schattengrot	29 Van onderop
18 Kort nieuws	30 Geboekt
20 Inspiratie	35 Heiloo
22 De nieuwe Bavo leeft	36 Bedevaart naar Italië
23 Leo Fijen	38 Personalía
24 Een tocht door katholiek Zuid-Kennemerland	40 The Missionary School

D

it jaar zijn mgr. Jos Punt en mgr. Jan Hendriks beiden veertig jaar priester. Mgr. Punt werd op 9 juni 1979 gewijd in Roermond en mgr. Hendriks op 29 september van dat jaar in Rotterdam.

Op Tweede Pinksterdag, maandag 10 juni 2019, zal de viering in de Haarlemse Kathedraal een extra feestelijk tintje hebben. Dan vieren de beide bisschoppen, met hun andere wijdingsgenoten, dit bijzondere jubileum, waarbij iedereen van harte welkom is. De viering begint om 10.00 uur. Aansluitend is er gelegenheid de jubilarissen te feliciteren.

Vanwege dit jubileum heeft mgr. Punt enkele persoonlijke beelden uit zijn (priester)leven beschikbaar gesteld als jonge priester, bisschop en legerbisschop.

De redactie van *SamenKerk* wenst onze bisschoppen een feestelijke viering toe op 10 juni aanstaande. We danken hen voor het vele dat zij in deze veertig jaren voor de Kerk in ons land en voor ons bisdom van Haarlem-Amsterdam hebben gedaan. ■

Onze bisschoppen 40 jaar priester

Foto: Wim Koopman

moedige moeders

Voor drugsverslaafde kinderen is er al jaren hulpverlening, maar voor hun ouders niet. De stichting Moedige Moeders doet daar wat aan. Het begon in de jaren negentig in Volendam. Tiny Tol-Kes, voorzitter aldaar en vicevoorzitter van de landelijke organisatie, vertelt over schuldgevoel, opvoeding en informatie. “Ze worden steeds jonger; we geven nu al voorlichting in groep acht.”

Foto's: NIVO Volendam (Pius Schilder)

M

ijn man was verslaafd aan alcohol en cocaïne. Na veel kommer en kwel is hij gestopt en terechtgekomen bij de AA in Volendam. Hij zag dat cocaïneverslaving een steeds groter probleem werd, maar dat werd toen niet serieus genomen. Mijn man zei: ik begin zelf een hulpgroep. Vanaf 1994 werkte hij met verslaafde jongeren, en ik met ouders. Zo kwamen we in contact met Gary Kok, in Volendam de oprichtster van Moedige Moeders. Zij vond dat we de barricades op moesten en zocht de pers op. Daar was de gemeente niet blij mee want het was niet goed voor de naam van Volendam. Later kwamen ze erachter dat we gewoon gelijk hadden en dat het een serieus probleem was. Ik had contact met zo'n veertig moeders. Gary had ook een netwerk, en zo konden we een vuist maken naar de gemeente. We hadden een ruimte nodig, wilden activiteiten en trainingen organiseren, en daar hadden we subsidie voor nodig. Sinds 2004 is de gemeente er bij betrokken; nu is er een goede samenwerking.

Ik vermoed wat

In het begin wil je als ouder niet geloven dat jouw kind zoiets overkomt. Ik zeg: luister naar je moedergevoel, want je voelt het altijd als er iets mis is, je voelt het eerder dan dat je het ziet. Achteraf bevestigen ze dat ook. Sommige ouders komen hier en zeggen: ik vermoed wat. Dan horen ze verhalen van anderen, en beseffen: we hebben een probleem. We leren ouders welke signalen er zijn dat hun kind drugs gebruikt. Een belangrijk signaal bij scholieren is dat de cijfers ineens slechter worden. Vluchtgedrag is ook een signaal, jou niet meer in de ogen kijken, binnenkomen en zeggen: ma, ik ga meteen naar boven. Onverschilligheid, emotioneel gedrag. Uitgaan naar een feest en nuchter terugkomen – dat klopt natuurlijk niet, dan is er wat anders gebruikt dan alcohol en zijn er drugs in het spel. Wat ook gebeurt: een puber heeft al te veel gedronken, wordt ziek, en dan zegt iemand: neem even een lijntje, dan kun je meer drinken – met coke kun je veel meer drinken. En dan heb je dus zowel een alcohol- als een cokeprobleem.

Tegenwoordig zijn het veel pillen die worden gebruikt. Kinderen horen de overheid zeggen dat het geen

kwaad kan. Met name D66 zou graag een xtc-winkel openen, om het uit de illegaliteit te halen. Wij vinden dat een verkeerd signaal naar de jeugd. Hoe kunnen wij nou voorlichting geven als de staat het goed vindt? Misschien raak je aan xtc niet zo snel verslaafd, maar je hebt wel de hersenschade. Met softdrugs had je dezelfde discussie. Gelukkig komen er nu onderzoeken naar buiten hoe slecht het is, bijvoorbeeld dat wietgebruik psychoses veroorzaakt. Ze zouden eens moeten

Ik zeg: luister naar je moedergevoel, want je voelt het altijd als er iets mis is

uitzoeken wat dit de samenleving echt kost. De telefoontjes en mailtjes die we krijgen uit het hele land – het is schrikbarend. Men zegt: bij ons is het net zo erg als bij jullie. Hele dorpen kampen met versla-

vingproblemen, van Friesland tot Limburg.

Opvang

Voor de verslaafden waren er overal luxe klinieken; voor de familie was er niets. Nu komt daar verandering in. We hebben geen toverstokje waarmee je een verslaving oplost. We werken vooral ondersteunend. We willen allereerst de moeder kalmeren. De koffie staat klaar

Kunnen parochies op dit gebied iets betekenen? Tiny Tol denkt van wel. Parochies kunnen alcoholvrije activiteiten organiseren voor jongeren, als alternatief voor het uitgaan. Parochies hebben misschien een ruimte waar ouders bijeen kunnen komen. Er kan aan voorlichting worden gedaan, of iemand van Moedige Moeders worden uitgenodigd bij een kinder- of tienergroep.

en ouders kunnen hun verhaal doen. We bekijken hoe ernstig het is, en werken daarbij met een psycholoog. Ouders komen vaak huilend binnen, en na een week of zes lachen ze toch weer een beetje. Er ontstaat een saamhorigheidsgevoel. Het is belangrijk om te weten dat verslaving blijvend is; ook al is je kind weer clean,

het vooral om verslaafde twintigers, maar ze worden steeds jonger: twaalf, dertien jaar. We geven nu al voorlichting in groep acht.

In Volendam wordt nu veel aan preventie gedaan, bijvoorbeeld door het actieplan LEF, ook bekend als het

IJslandse model. Dat gaat over drie dingen: beter handhaven, dus dat er onder de 18 echt geen alcohol wordt geschonken; het aanbieden van meer activiteiten in het weekend zodat de jongeren niet 'op de Dijk' aan het drinken slaan. En meer betrokkenheid van de ouders. Er zijn nu veel 'zitjes': thuis voordrinken in groepjes omdat ze onder de 18 niet de kroeg in mogen. Helaas is er een grote groep ouders die dat goedvindt; ze zijn bang dat hun kind anders geen vrienden overhoudt. Er is groepsdruk onder de ouders en onder de kinderen. Daar richten wij ook onze voorlichting op: wees geen kuddedier en zeg 'nee'. Zo'n kind vindt wel weer kinderen die ook niet mogen gebruiken.

De opvoeding mag wel wat strenger worden. Ik ben opgegroeid in de jaren zestig, groot gezin, niet veel aandacht, en de boodschap was: als je je kind maar liefde geeft. Daarna had je een welvaartsgeneratie: alles moet kunnen. Ik hoop dat dat nu kentert. Bij jongere ouders zien we

dat al gebeuren. Ze houden hun kinderen meer in de gaten, gaan alle voorlichting af en bieden hun kinderen meer structuur. Die generatie heeft alles gezien. Die weet wat er te koop is, en hoe groot het probleem. ■

Jim Schilder

Wees als ouders geen kuddedieren en zeg 'nee'.

er kan een terugval zijn. Jongeren krijgen te horen dat ze nooit meer zullen kunnen drinken of gebruiken, en dat valt niet mee. Veel jongeren willen dat ook niet en gaan het toch weer proberen.

We sturen ze vaak naar een kliniek van Yes We Can, een goede instelling voor tieners en jongeren met verslaving. Het gaat om een opname van tien weken. Dan worden alle problemen aangepakt, niet alleen de verslaving. Het kan gaan om ADHD, problemen in het gezin, gedragsstoornissen - noem maar op.

Steeds jonger

Altijd tref je bij de ouders schuldgevoelens aan. We beginnen ermee om die weg te nemen. Een kind weet best wat goed en kwaad is, er is genoeg informatie. Ouders weten er vaak te weinig van. Daarom geven we voorlichting, en zeggen: ga op internet en zoek het uit. Ook tegen jonge ouders zeggen we: zorg ervoor dat je van alles op de hoogte bent. Hoe eerder ouders met het probleem komen, hoe groter de kans op een succesvolle behandeling. Als een verslaving kort heeft geduurd, hoeft die niet blijvend te zijn. In het begin ging

Sinds 2012 is Moedige Moeders een landelijke organisatie. De groep in Volendam was tot voor kort de enige in Noord-Holland; dezer dagen begint in Alkmaar een tweede groep. Wie zelf een groep wil beginnen, kan meedraaien in Volendam en het dan zelf oppakken.

Stichting Moedige Moeders

Telefoon 06-38379733 | www.moedigemoeders.nl

email: info@moedigemoeders.nl

Een greep uit de activiteiten en agenda van de beide bisschoppen. Meer op de website van het bisdom www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl en op www.arsacal.nl.

Mgr. Jos Punt vierde het paastriduüm afwisselend in de kathedraal (Haarlem) en op het grootseminarie (Heiloo). Mgr. Jan Hendriks was op eerste paasdag aanwezig bij de Zusters van Moeder Theresa voor een viering en de jaarlijkse maaltijd met de daklozen. Op tweede paasdag was hij aanwezig bij het vijftienvigjarig bestaan van de Indonesische Katholieke Gemeenschap in Nederland, dat in onze kathedraal werd gevierd.

Op 26 april vergaderden beide bisschoppen met de Priesterraad van het bisdom.

Mgr. Punt vierde op zondag 28 april het feest van de Goddelijke Barmhartigheid in Heiloo. Die zondagmiddag was mgr. Hendriks in de kathedraal voor de viering van *Divine Mercy*.

Op 2 mei, de verjaardag van de wijding van de kathedraal, vergaderden beide bisschoppen met het Kathedraal Kapittel. Aansluitend vond een informeel samenzijn plaats waar ook de erekanunniken bij aanwezig waren.

Op 5 mei is mgr. Punt in Alkmaar voor de jaarlijkse viering van het Bloedwonder.

Op 9 mei ontvangt mgr. Punt dominee Tim Vreugdenhil die sinds kort stadsdominee is in Amsterdam.

Mgr. Hendriks bezoekt op 15 mei Stem in de Stad in Haarlem.

Op 25 mei is mgr. Punt in Heiloo voor het feest van O.L.V. ter Nood en de sluiting van de meimaand (zie ook pagina 35).

Op 10 juni vieren beide bisschoppen hun veertigjarig priesterfeest in de Haarlemse kathedraal (zie ook pagina 4-5).

Op 15 juni worden in de kathedraal twee diakens door mgr. Punt priester gewijd.

Op 22 juni is mgr. Punt aanwezig bij de Bavodag in de kathedraal, waar weer enkele honderden vormelingen bijeenkomen.

Op 23 juni is mgr. Punt voor de sacramentsprocessie in Amsterdam. Mgr. Hendriks zal de sacramentsprocessie in Laren voorgaan vanwege het patroonsfeest van de H. Johannes de Doper.

Wat ik DOE...

Elke parochie draait op vrijwilligers. Deze toegewijde groep mensen zet zich vele uren in voor het reilen en zeilen van de geloofsgemeenschap. In zeer diverse taken: van koster tot lector, van communiegroep tot parochiebestuurder. SamenKerk reist door het bisdom en vraagt: wat is uw taak in de parochie?

Eric van Teijlingen

Eten is een recht en geen voorrecht

Sinds enkele maanden heeft de migrantenparochie All Saints op de vrijdagavond een zogeheten open eettafel. Er wordt door een groep parochianen eten gekookt en iedereen die om zeven uur wil aanschuiven voor een lekkere maaltijd is welkom. Wekelijks maken zo'n dertig à veertig mensen hier gebruik van: parochianen, mensen uit de buurt en asielzoekers, die in de buurt verblijven. Felicia Ekeocha, die al vele jaren bij de Engelstalige Afrikaanse parochie betrokken is, geeft leiding aan deze kookgroep. "We hebben in heel wat locaties in Amsterdam gekerkt; sinds enkele jaren hebben we onze eigen kerk in Zuidoost. We hebben een thuis. Vijf jaar geleden heb ik de cursus 'Caritas voor migrantenparochies' gevolgd. In onze parochie wilde de priester zich graag inzetten voor de mensen en al pratende met het bisdom wilden we graag beginnen met iets wat goed toegankelijk is en ook voor ons gemakkelijk. Dat werd de eettafel. Ik doe dit natuurlijk ook niet alleen, we zijn met een groep vrijwilligers. Samen met Emmanuela coördineer ik deze groep in onze parochie. Iedere donderdag sturen we een indeling van de

**Parochie All Saints
Amsterdam-Zuidoost
Felicia Ekeocha (64)
Open eettafel**

PCI: Inzet voor de naastenliefde

Op zoek naar meer inzicht in de zin van het leven, kwamen Sanna Lens-van Onselder en haar man Dennis op het spoor van de Dionysiusparochie. Nadat ze gedoopt waren, werden ze beiden als vrijwilliger actief voor deze geloofsgemeenschap in Heerhugowaard. "De pastoor vroeg of ik mij voor de Parochiële Caritas Instelling (PCI) wilde inzetten. Ik wist helemaal niet wat een PCI was, en hoe een parochie werkte omdat ik niet gelovig ben opgegroeid, maar het had wel mijn interesse. Het PCI-bestuur bestaat uit vier personen. In 2012 werd ik benoemd voor onze PCI en werd ik meteen de penningmeester. Het heeft mij verrast hoe dit vrijwilligerswerk mij heeft geholpen de parochie snel en goed te leren kennen", aldus Lens. Omdat de PCI een onafhankelijke organisatie is binnen een parochie, ontvangen bestuurders van een PCI een bisschoppelijke benoeming voor

Foto: Dennis Lens

werkzaamheden aan alle leden van de groep: wie doet de boodschappen, wie dekt de tafels, wie schept op, wie ruimt af en wie doet de afwas. En natuurlijk: wat gaan we koken en wie kookt er." Deze vrijdag heeft Grace gekookt. Ze begon er om elf uur mee. Op het menu staan aardappels, kippenboutjes en een groentemix. Rond half zeven komen de andere vrijwilligers binnendruppelen. En om zeven uur zijn de gasten er voor de eettafel. Deze keer onder meer een tiental asielzoekers die ervoor lessen Nederlandse taal gevolgd hebben. "Aardappels, kip en groenten" wordt er nog even geoefend op de uitspraak van het menu van vandaag. Na een gebed worden de borden gevuld. Ekeocha: "De eettafel is voor iedereen, arm of rijk. Eten brengt mensen samen, zoals ook een familie samen aan tafel zit. Aan tafel praten mensen gemakkelijk met elkaar en het geeft mensen ook de ruimte om te praten over problemen bijvoorbeeld. Met de eettafel willen we er zijn voor mensen, en van waar ze ook komen hen welkom heten. Iedereen ongeacht welk geloof, iedereen is bij ons welkom, moslim, protestant of katholiek." De open eettafel is

nu ruim een half jaar deel van het parochiële leven van de All Saints. Het voorziet in een behoefte. "Het geeft mij veel voldoening, het geeft mij innerlijke rust als ik mensen heb kunnen helpen. Als het soms niet zo druk is of als mensen wegblijven raak ik wel eens gefrustreerd; ik blijf hiervoor ook elke dag bidden", aldus Ekeocha. Woont u er in de buurt of wilt u eens mee-eten, schuif dan aan want het eten is er heerlijk! ■

Foto: Eric van Teijlingen

een periode van vier jaar. Een PCI staat bestuurlijk en financieel los van een parochie. "We zijn geen heel rijke PCI, maar hebben voldoende budget om ons werk te doen. Gelukkig ontvangen we jaarlijks veel donaties

van onze parochianen." Wat doet de PCI? "We ondersteunen parochianen, maar ook mensen buiten de kerk en diverse hulpprojecten. Zo dragen we met geld en inzet van vrijwilligers bij aan het project Schuldhulpmaatje. Dit project telt in Heerhugowaard alleen al 25 vrij-

willigers die dit fantastische werk doen om mensen te helpen bij hun schuldenlast. We helpen ook de parochiële werkgroep Missie, Ontwikkeling en Vrede (MOV) bij haar acties voor de Advent en de Veertigdagentijd. Daarnaast steunen we de lokale Voedselbank door het inzamelen van lang houdbare producten. Jaarlijks geven we kledingbonnen aan arme gezinnen of andere vormen van (financiële) ondersteuning voor mensen in nood", aldus Lens, die het heel dankbaar werk vindt

omdat het haar ook zeer betreft bij de mensen in de parochie en in het dorp. Hoe komt de PCI aan haar inkomsten? "We ontvangen giften van parochianen. In onze parochie krijgt de caritaszondag (jaarlijks in november - red.) veel aandacht en de opbrengst van de extra collectes zijn voor de PCI. Met de kerstperiode laten we kerstkaarten maken. Die verkopen we aan iedereen die in de kerk komt, en met de opbrengst kunnen we weer mensen helpen." Wat vind je het belangrijkste van een PCI? "De PCI heeft mij de naastenliefde laten zien tussen de mensen, niet alleen in de parochie, maar ook met de mensen in onze omgeving. Mijn werkzaamheden voor de PCI maken mij ook dankbaar omdat je toch in aanraking komt met heel schrijnende situaties bij families. Verder heb ik ervaren dat ik door dit vrijwilligerswerk snel werd opgenomen in de geloofsgemeenschap." ■

**Parochie H. Dionysius
Heerhugowaard
Sanna Lens-van
Onselder (33)
Parochiële caritas
instelling**

Hemelvaart en hemelvaren

Op Hemelvaartsdag herdenken wij dat Jezus Christus is opgevaren naar God. De viering is onderdeel van de paascyclus. Hemelvaartsdag – de veertigste dag van zijn opstanding – valt altijd op een donderdag, tien dagen vóór Pinksteren, dit jaar op 30 mei. In andere landen (bijvoorbeeld Hongarije, Italië, Polen, Portugal en Spanje) viert men het kerkelijk feest op de zondag vóór Pinksteren.

De hemelvaart van de Heer vond plaats toen Hij met de apostelen op de Olijfberg stond. In het Bijbelboek Handelingen (1:9-11) lezen wij: “Na deze woorden werd Hij ten aanschouwen van hen omhooggeheven en een wolk onttrok Hem aan hun ogen. Terwijl zij Hem bij zijn hemelvaart gespannen nastaarden, stonden opeens twee mannen in witte gewaden bij hen, die zeiden: ‘Mannen van Galilea, wat staat ge naar de hemel te kijken? Deze Jezus die van u is weggenomen naar de hemel, zal op dezelfde wijze wederkeren als gij Hem naar de hemel hebt zien gaan.’ Toen keerden zij van de berg, die de Olijfberg heet, naar Jeruzalem terug.”

Deze hemelvaart vormt de gehele kunstgeschiedenis al een van de grootste uitdagingen voor kunstenaars. Als te verbeelden gebeurtenis staat de hemelvaart niet op zichzelf. Niet in religieuze termen – denk aan de tenhemelopneming van Maria of die van Elia – en ook niet in profane termen – denk aan de apotheosis van vergoddelijkte stervelingen als Alexander de Grote en Romeinse keizers.

Hemelvaart

In de westerse Kerk en in die van het Byzantijnse Rijk werd Christus bij zijn hemelvaart op verschillende wijzen verbeeld. In de strengere en meer hiëratische kunst van het Oosten werd Christus gebruikelijkerwijs 'en face' afgebeeld. Meest in een amandelvormige zogeheten mandorla, soms gedragen door engelen. In de romaanse en gotische kunst zien we Christus vaker 'en profil', als het ware opklimmend naar de hemel, eveneens vaak in zo'n mandorla. De hand van God kan hem daarbij behulpzaam omhoogtrekken. Een derde

← **Gravure van Marcantonio Raimondi naar een houtsnede van Albrecht Dürer. Collectie Rijksprentenkabinet Amsterdam**

→ **Collectie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.**

manier van verbeelden toont Christus verdwijnend in een wolk, al voor het grootste deel uit het beeldvlak met slechts zijn voeten nog zichtbaar. Gewoonlijk zijn de legendarische voetsporen nog zichtbaar. In de renaissance kwamen alle drie de vormen voor. Iconografisch uitgebreidere weergaves laten een duidelijke scheiding tussen het benedendeel (aards) en bovendee (hemels) zien en een zegenende Christus die op de wolk staat. De apostelen – het moeten er eigenlijk elf zijn – staren overmand door emotie op, vaak vergezeld van Maria als symbool van de Moederkerk die op aarde achter blijft. In de barok wordt de formele compositie losser, de mandorla verdwijnt en de engelen krijgen meer het uiterlijk van putti.

Hemelvaren

Aan de dauw van de prille natuur op Hemelvaartsdag kent men een helende werking toe. Volgens eeuwenoud volksgeloof staat het pure meiwater voor leven, kracht en vruchtbaarheid. Regen zou in het voorjaar dezelfde bijzondere eigenschappen hebben. Weliswaar zijn tegenwoordige dauwtrappers eerder natuurliefhebbers van 'de paden op, de lanen in', maar er zit wel degelijk een traditie aan vast.

Volgens Ineke Stroucken van het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed is het een typisch Nederlands fenomeen. In de provincie Noord-Holland heet het hemelvaren, in Overijssel dauwtreden of dauwtrappen. In de Achterhoek leek het dauwtrappen veel op het Hollandse luilak met navenante kwajongens- en mogelijk dito meisjesstreken.

De meeste geschreven bronnen over dauwtrappen, zoals plaatselijke almanakken, dateren uit de achttiende en negentiende eeuw. Toen was dauwtrappen een excuus voor soms wat al te ontspannen gedrag, al moest

de wandeling wel een doel hebben. Vaak was dat een kerk in een naburig dorp of een kermis. Tegen de tijd dat de wandelaars daar aankwamen was men vaak door de brandewijn topzwaar geraakt, hetgeen met name op de kermis dan weer tot ongeregelheden kon leiden. Het verband tussen dauwtrappen en Hemelvaartsdag, al sinds de vijfde eeuw een aparte feestdag, is volgens Stroucken de overtuiging dat Christus in alle vroegte ten hemel werd opgenomen. Daarom stonden de mensen die dag vroeg op. De dauw van de vroege morgenstond zou een zuiverende werking hebben. Daar-

naast was het een manier om te vieren dat het weer lente was. Aan de dauw kende men inderdaad bijzondere krachten toe.

Veel versjes van vroeger verwijzen naar de bijzondere krachten van de dauw: "Met dauw, die op den meidoorn ligt, mooi meisje, wasch uw aangezicht. Wie 't doet en weer doet elken keer, verliest haar schoonheid nimmermeer." Als je de dauw in je ogen smeerde, zouden ze ook mooier worden. Verder zou het helpen tegen zomersproeten, zweertjes, schilfertjes, eigenlijk alle huidproblemen. Mensen vingen de dauw op in een doekje en wrongen dat uit in flesjes. Zo hadden ze een voorraadjie voor later. ■

Michel Bakker

Godshuizen in Buitenveldert

In 1921 heeft het vraatgrage Amsterdam de gemeentegrens een stuk in zuidelijke richting verschoven richting Kalfjeslaan. Dat ging ten koste van de gemeente Nieuwer-Amstel (Amstelveen). Het gebied maakte deel uit van het in 1934 vastgestelde Algemeen Uitbreidings Plan. Ook het Amsterdamse Bos hoorde daar bij.

In 1955-'60 werden grote plannen ontwikkeld, in 1958 werd de eerste paal geslagen van deze uit rechthoeken bestaande wijk (men noemt dat een 'orthogonaal ensemble'). Alleen aan de oostkant is nog iets van de prestedelijke bebouwing herkenbaar. Aan de Amsterdamse Zuidas, langs de A10, ontwikkelt zich nog steeds een concentratie aan kantoorgebouwen.

Aan de Kalfjeslaan

Aan de Kalfjeslaan 400 treft men de Sint-Augustinuskerk aan. Een grote éénbeukige kerk met een recht gesloten koor. Aan de zuidoostkant een ranke toren en een opvallend groot roosvenster in de

↑ St. Augustinus Kalfjeslaan, exterieur

St. Augustinus, interieur

westgevel. De Augustinusparochie is een parochie met een lange staat van dienst. Reeds in 1394 ging men over tot stichting van een convent van reguliere kanunniken van St. Augustinus dat op 21 januari 1395 de goedkeuring kreeg van bisschop Albrecht van Beieren en op 8 februari van datzelfde jaar van bisschop Frederik van Blankenheim. Het klooster lag ter hoogte van de huidige Keizersgracht nabij de Utrechtsestraat. De katholieke bevolking in Buitenveldert ging naar de kloosterkerk van St. Jan de Evangelist of in Sloten ter kerke. De statie Nieuwer-Amstel werd in 1635 heropgericht. Ze gaven de statie de naam 'Parochie St. Augustinus'. In 1672 vertrokken de Augustijnen en werd de

bediening overgenomen door seculiere geestelijken. Adriaan Achtenhoven kocht met eigen middelen een groot huis met erf. Hierop werd de nieuwe kerk gebouwd. Dit was ter hoogte van de begraafplaats Buitenveldert. Een eeuw later werd de kerk vergroot en in 1776 in gebruik genomen. In 1835 werd de kerk vervangen door een nieuwe kerk die werd gebouwd onder toezicht van

van de kerk werden bekende kunstenaars betrokken onder anderen Jan Eloy en Leo Brom uit Utrecht. Zij zijn verantwoordelijk voor het monumentale hoofdaltaar uit 1935 met een ciborium (een soort tempeldak). Mari Andriessen leverde ook zijn bijdrage en daarnaast zijn er nog voorwerpen van de oude statie meegenomen zodat een feestelijk interieur ontstond.

←
**St. Augustinus,
detail**

→
**H. Hartbeeld
met eigen
uitstraling**

**Na wat
strubbelingen
ging op 7 mei
1934 de eerste
spade de
grond in**

het ministerie waar Waterstaat onder viel. De kerk heeft tot 1994 dienst gedaan op de begraafplaats als kapel, kantoor en condoléanceruimte. In 1931 kwamen door grondruil in bezit van de grond aan de Kalfjeslaan. Buitenveldert hoorde toen al bij Amsterdam. Een nieuwe kerk kon gebouwd worden. De architecten J.M. van Hardeveld en H. van der Bijl zorgden voor het ontwerp. Na wat strubbelingen rond de inschrijving (144.000 bleek te laag) ging op 7 mei 1934 de eerste spade de grond in en op 28 augustus, de feestdag van Augustinus, werd de eerste steen geplaatst door pastoor-deken Boekhorst. Op 8 mei 1935 kwam mgr. Aengenent de nieuwe kerk consacreren. Bij de versiering

Aan de Van Boshuizenstraat

De parallel aan de Kalfjeslaan lopende Van Boshuizenstraat is een ware kerkenallee. Eerst noem ik nr. 652: de Hervormde Pinksterkerk. M.F. Duintjer tekende voor deze moderne kerk die sinds 1975 in gebruik is bij de Pinkstergemeente. Dan noem ik de Gereformeerde Pelgrimskerk op nummer 560. Die dateert uit 1962-'63 en is van de hand van A. Rothuizen en P.J. 't Hooft. Deze kerk heeft een ranke klokkentoren, meer een klokkenmast eigenlijk. En dan hebben we tenslotte op nr. 420-422 de katholieke Goede Herderkerk van A.F. Brenninkmeijer. De goed bruikbare kerk werd in de jaren 1966-'68 gebouwd. De kerk heeft gebrandschilderde ramen van J. en A. Min. Ten noorden van het Gelderlandplein staat de voormalige katholieke Bovenzaalkerk. Nu in gebruik bij de Pinkstergemeente (in de bovenzaal) en de openbare bibliotheek (gelijkvloers). Aan de 'sjieke' rand van Buitenveldert stond ooit nog de Christus Geboortekerk, die helaas niet meer bestaat.

Op naar de synagoge

Vermelding verdient nog het gebouw van de Christengemeenschap aan de A.J. Ernststraat uit 1971 (H. Hupkes

De Nieuwe Poort

Buitenveldert en de Zuidas noemen kan niet zonder dat we even de jonge predikant Ruben van Zwieten vermelden die met enthousiaste medewerkenden eigentijds pastoraat op de Zuidas beoefent. Ze zijn verbonden aan de Thomaskerk aan de Irenestraat, een bouwwerk van de bekende architect Sijmons. Ooit preekte daar nog de beroemde katholieke exegeet Ben Hemelsoet. Maar

is de architect) in de bijzondere vormtaal die op de ideeën van Rudolf Steiner is geïnspireerd. Nog interessanter is het te melden dat aan een andere rechte Buitenveldertse straat (de Van Boechorststraat) een echte Rietveldkerk staat. In 1967 is het ontwerp van G.Th. Rietveld uitgevoerd door G. van Tricht. Toen was het gebouw in gebruik als 'clubgebouw' van de Vrije Gemeente. Maar die verkocht het aan de Joodse Gemeente van Amsterdam. Zo kan hier de moedergodsdienst van alle christelijke denominaties het 'Sjema Israel' laten klinken en ons allen tot de orde roepen!

De Bovenzaal

Het Joods Cultureel centrum

Zo kan hier de moedergodsdienst van alle christelijke denominaties het 'Sjema Israel' laten klinken

Van Zwieten en de zijnen resideren - zeggen ze - eigenlijk in eenzelfde toren waar ook Google in huist. Zo komen we op zijn website terecht; daar is veel moois te vinden.

Een verdwaald carillon

Als we de wijk aan de zuidzijde verlaten komen we langs het complex van de Vrije Universiteit (VU).

Met enige afgunst bekijk ik altijd

het carillon dat daar boven op het gebouw prijkt. En niet meer dan dat. Het mist een klokkenkamer zoals een kerktoren die heeft. Van wezenlijk belang want de klanken van de carillonklokken moeten zich kunnen mengen alvorens hun geluid aan de buitenwereld prijs te geven. Zou het een idee zijn dat klokkenspel maar eens vlug over te brengen naar de gerestaureerde torens van de Bavokathedraal in Haarlem? ■

Hein Jan van Ogtrop

Kijk voor meer foto's op de website kerkengek.nl Afbeeldingen Augustinuskerk ontleend aan de parochiewebsite.

Gegevens zijn ontleend aan het boek *Rooms-katholieke kerken in Amsterdam 1306-1935* van Simon van Blokland.

Marcel Poorthuis is hoogleraar in de dialoog tussen de godsdiensten aan de Faculteit Katholieke Theologie van Tilburg University

Soms hoor je iets in een preek dat je na jaren nog is bijgebleven. Toegegeven, het gebeurt me niet al te vaak, het grondig nabespreken van de preek heb ik bij protestanten wel meegeemaakt, bij katholieken vrijwel nooit. Maar toch: soms blijven je een gedachte, een woord, een visioen bij.

Dat geldt wat mij betreft voor een preek die ik ooit op Witte Donderdag hoorde, een klein preekje met diepe inhoud.

Als mensen afscheid van hun dierbaren nemen, willen ze vaak een herinnering achterlaten, iets tastbaars, bijvoorbeeld een portret. Het helpt de achterblijvers om aan die persoon te blijven denken. Zo is het Laatste Avondmaal voor Jezus als het ware een portret van Hemzelf dat Hij achterlaat voor zijn vrienden: Dit ben Ik, zo is mijn portret. "Als je dit doet denk dan aan Mij". Een mooie en rijke gedachte!

Maar de preek ging nog iets verder. Het evangelie van Johannes, van de vier evangelisten het meest diepzinnig en mystiek, heeft helemaal geen beschrijving van een avondmaal! Geen instellingswoorden, geen breken van brood en delen van de beker. Hoe is het mogelijk: het centrale sacrament van de eucharistie ontbreekt bij deze belangrijkste evangelist! In plaats daarvan biedt hij een ander portret van Jezus: de voetwassing. Het werk van slaven, geen fris werkje in het warme Midden-Oosten. Het lijkt er wel op alsof Johannes dacht: het Laatste Avondmaal is geen ritueel voor de uitverkorenen, louter voor een incrowd bestemd, waarbij anderen worden buitengesloten. Het gaat om een maaltijd van dienstbaarheid en van bereidheid om met elkaar het brood te delen. Het gaat om de bereidheid om dienstknecht van de ander te willen zijn, niet in slaafse onderdanigheid, maar wel in hartelijke

bereidheid om de ander van dienst te willen zijn. Wat dat betreft is de voetwassing eigenlijk uitdrukking van hetzelfde als de maaltijd. Wellicht dat Johannes dacht: laat ik de voetwassing maar centraal stellen, om elk misverstand te vermijden!

Gelukkig is er nooit een controverse tussen de kerken ontstaan over de vraag wie de ware voetwassing 'bezit'.

Voetwassing en eucharistie

Geen gekrakeel wie het exclusieve recht heeft om de voetwassing uit te voeren en wie moet worden uitgesloten van deelname aan de voetwassing. Eerder integendeel, elk spreken over uitsluiting zou afbreuk doen aan het gebaar van dienstbaarheid. In dat opzicht blijft de voetwassing een belangrijke herinnering voor de Kerk aan waar het in wezen om draait: om dienstbaarheid en hartelijke inzet voor de ander. Dat is het portret dat Jezus ons heeft nagelaten en waar wij tekens weer naar mogen kijken "tot gedachtenis aan Hem". ■

Münster Domschat met middeleeuwse topstukken

De schatkamer van de Dom van Münster (Duitsland) kent de meest wonderbaarlijke voorwerpen, gemaakt van goud en zilver, edelstenen en exotische materialen uit alle windstreken. De domschat is sinds de middeleeuwen samengebracht én samengebleven. Ze heeft oorlogen, rampspoed en beeldenstormers overleefd en is nu te bezichtigen in Museum Catharijneconvent. Tot de topstukken behoren de befaamde Pauluskop uit 1060 (deze hoofdreliëkhouders is een van de oudste ter wereld in zijn soort), de oudste kokosnootreliëkhouders ter wereld, een met parels en edelstenen overlade reliëkruis en een fraaie heilige Agnes van goud en zilver. ■

Museum Catharijneconvent | Lange Nieuwstraat 38, Utrecht | t/m 10 juni dagelijks van 10.00-17.00 uur (weekend: 11.00-17.00 uur) | www.catharijneconvent.nl

Foto: Museum Catharijneconvent

**Zaterdag 1 juni 2019
in RAI Amsterdam**

**Gebedsdag ter ere van de
Vrouwe van alle Volkeren**

Met als bijzondere gast Jim Caviezel, die de rol van Jezus vertolkte in de film "The Passion of the Christ" van Mel Gibson. De dag begint om 12.00 uur met een eucharistieviering waarin mgr. Jos Punt hoofdcelebrant zal zijn. 's Middags wordt de rozenkrans voor de vrede gebeden, waarbij mensen van over de gehele wereld zich zullen aansluiten via internet.

Locatie: RAI Amsterdam, Forum Centre, ingang E.
Meer informatie: www.devrouwevanallevolkeren.nl

Bavodag 2019

Op zaterdag 22 juni wemelt het in de kathedraal van de vormelingen, want alle kinderen die dit jaar hun heilig vormsel hebben ontvangen zijn uitgenodigd voor deze dag. Na een spectaculaire opening zijn er workshops en kan de koepel van de kerk beklommen worden. Info: www.jongekerk.nl ■

Tienerkamp BreakOut: 'Available'

Iedereen heeft het druk. Tieners ook. Soms lijkt het wel dat het leven een aaneenschakeling is van activiteiten, school, clubs, sport. Is er nog tijd voor vrienden of familie, voor God? Ben jij *available*? Tieners van 12-15 jaar zijn uitgenodigd voor dit tienerkamp dat van 13 tot en met 17 juli wordt gehouden in Heiloo. Aan de hand van de persoon van Maria, de moeder van Jezus, ontdekken we wie God voor jou kan zijn. Info: www.jongekerk.nl | info@jongbisdomhaarlem.nl ■

Verdiepingsavonden Laudato Si'

Hoe sta jij als young professional, student of gewoon jongere in onze maatschappij? Maak jij je druk om deze wereld, het milieu en de kant die we met z'n allen opgaan? De verdiepingsavonden rond de encycliek *Laudato Si'* van paus Franciscus gaan over deze vragen en thema's. *Laudato Si'* is een document van de paus waarin hij de visie van de Kerk over het omgaan met ons milieu en met elkaar uiteenzet.

Info: www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

30 april: Wat gebeurt er in ons huis?

Mgr. Jan Hendriks gaf een inleiding over de encycliek *Laudato Si'* en Juan Nibbelink (NS) over de herbestemming van materialen uit oude treinen.

14 mei: De menselijke oorzaak en de dialoog

Marjolein Tiemens (GroenGeloven) spreekt over de toegenomen technologie, de verbinding tussen mens en natuur en hoe de dialoog tussen politiek en economie invloed heeft op het milieu aan de hand van het maken van een spijkerbroek.

Michel Klein (Provinciaal Statenlid ChristenUnie) vertelt hoe hij op lokaal en nationaal niveau de dialoog over de zorg voor de schepping aangaat. Vanuit zijn christelijke identiteit probeert hij iedereen te bewegen bij te dragen aan het verduurzamen van de wereld.

28 mei: Ecologische bekering en levensstijl

Gerard Moorman (KNR), spreekt over contemplatie in de schepping, ecologische bekering en het aanpassen van de levensstijl.

Jasper Fleers (groene lobby) geeft een getuigenis over zijn ecologische bekering en hoe hij zijn levensstijl heeft aangepast. ■

Ave Maria

Wees gegroet, o Sterre, wees gegroet van verre:
aan de hemel blinkt uw licht in het bange vergezicht.

Als de golven stijgen hoger, hoger dreigen,
schijn dan veilig voor ons uit, gun de zee geen droeve buit

Als in donk're luchten wij naar u verzuchten.
Laat de wolken heind' en ver voor u vluchten, morgenster.

Op uw zacht en zalig licht houden wij het oog gericht
Wees gegroet, wees gegroet, Maria

De Nieuwe Bavo leeft...

Ansichtkaarten-tentoonstelling

Ansichtkaarten ontstonden aan het eind van de negentiende eeuw als groet- of wenskaart of als een souvenir uit een ander land als samenvatting van de vakantie-ervaring. Nu sturen we foto's en appjes. Joep van Ommeren heeft stapels ansichtkaarten met de Bavokathedraal verzameld. "Ik ben opgegroeid met de Bavo, woonde ruim binnen gehoorsafstand van de klokken die bij veel gelegenheden werden geluid. Mijn jongere broer was misdienaar en zo werd je nog iets meer betrokken bij de kerk, die naar mijn idee een van de mooiste is van ons land." In het Museum zijn bijna 150 historische ansichtkaarten uit de periode 1900-heden te zien, die allen de kathedraal tonen. De expositie is aangevuld met enkele andere aanzichten van de kathedraal. Info: www.rkbavo.nl/kathedraalmuseum ■

Iedere zaterdag orgelconcert

Van 4 mei tot en met 28 september wordt iedere zaterdagmiddag om 15.00 uur in de Bavokathedraal een orgelconcert gehouden. De toegang is gratis (vrijwillige bijdrage na afloop). Rode draad in het programma voor 2019 zijn de orgelwerken van componerende organisten als Eugène Gigout en Charles-Marie Widor. Info: www.rkbavo.nl/categorie/concerten ■

Kathedrale basiliek Sint Bavo | entree (onder de torens): Bisschop Bottemanplein, Haarlem dinsdag t/m vrijdag van 11.00-17.00 uur, zaterdag van 11.00-14.30 uur | www.rkbavo.nl

Bezoek ook de kapel van het Heilig Kerstmisgilde in de kathedraal en bewonder de nieuwe kerstengel, in 1960 ontworpen door Han Bijvoet en in 2019 uitgevoerd door de Amsterdamse kunstenaar Maarten Robert. "Met het bestaande ontwerp als uitgangspunt, nam ik de vrijheid de engel naar eigen idee vorm te geven", zegt kunstenaar Robert. Het medaillon, uit eikenhout gehakt, heeft een doorsnede van 110 centimeter en een gewicht van dertig kilogram.

Klim naar het licht

De afronding van de vijftien jaar durende restauratie van de kathedraal wordt tot en met 31 juli onder andere gevierd met een tijdelijke loopbrug op zestig meter hoogte tussen de twee torens van de kathedraal, onderdeel van een bijzondere toren- en gewelven-tocht. Deze tocht voert ook langs tal van culturele schatten in het kerkgebouw en leidt onder meer naar de binnengalerij in de koepel, de zolders en klokken in de torens. Een eventuele meeropbrengst van het project komt ten goede aan de instandhouding van de kathedraal en een betere uitlichting van de architectuur en van de kunstschaten, zowel binnen als buiten. Info: www.klimnaarhetlicht.nl ■

Leo Fijen is hoofd levensbeschouwing KRO-NCRV en directeur van uitgeverij Adveniat

Er is een foto die me dierbaar is. Het is een foto uit mijn jeugd. Ik zit gehurkt naast mijn broer en mijn beste jeugdvriend op het kerkplein van de Zeven Smarten aan de Rijksstraatweg in Haarlem-Noord. Achter ons staan vier bestuursleden van het eerste uur van RKSv Onze Gezellen, de voetbalvereniging die is voortgekomen uit het parochieleven van de Zeven Smarten. De foto is genomen bij het feestelijk jubileum van de katholieke voetbalclub. Het spreekt voor zich dat wij in sportklederen op de foto zijn gegaan, witte broek, oranje kousen, zwarte shirts met een witte v-hals. Iedereen staat er lachend op, bestuursleden en jeugdspelers. Ik kijk ook blij de camera in. En ik doe dat omdat ik dit kerkplein als mijn broekzak ken. Als we een uitwedstrijd moesten spelen, verzamelden we niet op het voetbalveld, maar op het kerkplein. Altijd op de fiets naar Hoofddorp, Heemstede, Beverwijk, Velsen. Er kwam geen auto aan te pas, fietsen vanaf het kerkplein. En onze leider was de koster van de kerk. Sport en kerk hoorden bij elkaar, sociale leven en geloofsleven waren sterk met elkaar verbonden. En we vonden het heel gewoon. Op zaterdag voetbalde ik, op zondag was ik misdienaar. En mijnheer Bakker was de rode draad, als leider bij het voetballen en als koster in de kerk.

Sinds die foto van de jaren zestig uit de vorige eeuw is bijna alles anders geworden. Zeven Smarten werd Mariaparochie en ging weer op in een nog groter geheel. Er vertrekken nooit meer voetbalteams op de fiets naar een uitwedstrijd en al helemaal niet vanaf het kerkplein. Sport en geloof zijn niet of nauwelijks meer met elkaar verbonden, of het moeten topvoetballers zijn uit Afrikaanse landen die nog met God leven. Bijna alles is anders geworden, maar kerken spelen nog altijd een belangrijke rol in het sociale leven van de buurt. Misschien komt dat wel omdat steeds meer andere voorzieningen uit de buurt zijn verdwenen. Dus is de parochieruimte aan de Lingestraat in Haarlem-Noord ook nog steeds een sociaal knooppunt. Dat moeten we koesteren, want zo blijft de Kerk present in het leven van mensen, precies zoals paus Franciscus keer op keer benadrukt. Maar we mogen niet vergeten wat onze eerste opdracht is: het geloof vieren en het geloof verkondigen. En in die primaire taak is het van belang om mensen om ons heen weer tot leerlingen van Chris-

tus te maken. Dat is de boodschap van het bevrijdende boek van James Mallon, bisschoppelijk vicaris voor parochievernieuwing voor het aartsbisdom Halifax-Yarmouth in Canada. Deze priester schreef een internationale bestseller, een standaardwerk over de parochie van onderhoud naar bloei. Iedereen die nog gelooft in de toekomst van onze Kerk moet dat boek lezen.

Geloven in de toekomst

In Haarlem-Noord geloven ze nog in de toekomst. Ze bestaan als kerk 175 jaar en vieren dat. Ik mocht er een paar maanden geleden een lezing houden en zag zo veel betrokken mensen. Dat ontroerde me diep. Maar ik heb hun ook voorgehouden, in het verlengde van het boek van James Mallon: durf naar buiten te gaan, vertel over de rijkdom van je geloof, kom wekelijks samen om te bidden, wees aanwezig bij het sterven van dierbaren en laat zien dat God je nooit alleen laat. Zo kun je buurtcentrum zijn maar ook Christus present stellen. ■

Leo Fijen

Als God renoveert. De parochie van onderhoud naar bloei | James Mallon | ISBN 9789492093776
www.adveniat.nl | € 24,90

1 De Tiltenberg, Vogelenzang, Zilkerduinweg 375

In een oase van rust ligt op het voormalige landgoed 'De Tiltenberg' het voormalige vormingshuis van het Gezelschap de vrouwen van Nazareth. Jezuïetenpater Jacques van Ginneken stichtte dit genootschap in 1922 met de bedoeling een bijdrage te leveren aan de verbreiding van het geloof. Vooral bekend door de Graalbeweging. Jan Stuyt maakte in 1931 het ontwerp van dit sfeervolle gebouw. Nico van der Laan voegde samen met zijn broer, Dom Hans van der Laan osb, in 1953 de kapel toe. Het geheel is in 2003 door het bisdom aangekocht en huisvest tegenwoordig het Sint-Bonifatiusinstituut voor de diaken- en catechistenopleiding, waar ook tal van cursussen gegeven worden, het Centrum voor de Sociale Leer van de Kerk, evenals de woning van de bisschop en de burelen van het bisdom. Het grootseminarie St. Willibrord voor de priesteropleidingen verhuisde in 2016 naar Heiloo.

Een tocht door katholiek Zuid-Kennemerland

1

Van Hemelpoort tot Stompe Toren

Het betere voorjaarsweer geeft volop gelegenheid om erop uit te trekken. Dit keer naar de dorpen die Haarlem als een kralensnoer omringen. Met deze route fietst of rijdt u door een schitterende omgeving met buitens, parken en historische dorpskernen. U bezoekt een rijk palet aan katholieke haltes, met onder meer werken van de beroemde architecten Joseph Cuypers en Jan Stuyt, rustplaatsen en kloosters, maar ook onze bekendste badplaats Zandvoort.

2 St. Luciaklooster, Bennebroek, Schoolaan 58-68

Met recht een katholieke enclave in Bennebroek. Naast het voormalige klooster maken de Jozefkerk (1900), de pastorie en de Franciscusschool er deel van uit. De 'Dames du Sacré Coeur' stichtten het klooster in 1895-1896, gebouwd door architect Nicolaas Nelis. Deze Zusters van het Heilig Hart verzorgden sinds 1896 het katholiek lager onderwijs in Bennebroek - als eersten in Nederland ook volgens de Montessori-methode - en zij bestierden een kostschool voor meisjes uit de gegoede katholieke burgerstand. Zij verlieten hun 'petit paradis' in 1920. Hun plek werd ingenomen door franciscanessen. Vanaf 1926 woonde de rector in de naburige Villa Duinlust. In mei 2007 werd de kapel van het klooster aan de eredienst onttrokken. Tegenwoordig bevat het gebouw woningen: vorstelrijk wonen in een paradijselijke tuin.

2

gie. Ontworpen in neogotische stijl door de architecten Th. Molkenboer en F. Pelzer, gebouwd tussen 1858 en 1861. Bijzonder zijn de door Borret in Engeland gekochte groene wandtegels. Borret liet zich door de Dom van Florence en St Paul's Cathedral te Londen inspireren bij de onderwerpkeuze van de mozaïeken. Voor het funderen van de toren gebruikte men huiden. Regenwater vult een put onder het schip voor het vochtig houden van die huiden. De werkplaats van Pieter Hemony goot

3 Kerk Onze Lieve Vrouw Tenhemelopneming, Vogelenzang, Kerkweg 1

Bouwpastoor was mgr. Theodoor Borret, naast godgeleerde ook beoefenaar van de klassieke archeolo-

de grote klok (1664). Bij zijn wijding kreeg deze klok de naam van zijn schenkster, Catherina (van der Hulst), en daarom wordt op haar naamdag, 25 november, de klok een kwartier geluid. De ramen van het priesterkoor sneuvelden in de Tweede Wereldoorlog bij een V-1 explosie. De Haarlemse glazeniers-firma Bogtman gebruikte oude afbeeldingen om nieuwe te maken.

4 Voormalig Seminarie Hageveld, Heemstede, Hageveld 15, 2-102

Op een oude landtong waar ooit de rivier het Spaarne in het Haarlemmermeer stroomde, verzorgde dit kleinseminarie lange tijd de eerste helft van de opleiding tot priester voor het bisdom Haarlem, dat toen ook nog Zuid-Holland en Zeeland omvatte. Opdrachtgever voor dit institutioneel bolwerk van katholieke emancipatie was bisschop A.J. Callier. Gebouwd in de jaren 1922-1925 naar een ontwerp van Jan

Stuyt. Het immense neobarokke complex bevatte een internaat, woonruimten voor priesterleraren, een grote ovale kapel met koepel en een ciboriumaltaar en schilderijen door Huib Luns, een zusterkapel, theateraula, een bakkerij, slachterij, waterpartijen, een brug, tuinen en landerijen. Er was zelfs een kleine sterrenwacht en een eigen begraafplaats.

5 Mariakapel, Heemstede, landgoed Hageveld

In 1955 bouwden de seminaristen Philip Mudde en Jac. Omtzigt als afscheidscadeau aan Hageveld

deze kapel met een Mariabeeld. Achterop de schrijn zat een houten plank waarin zij met een soldeerbout een tekst hadden gebrand uit de Mariahymne Ave Maris Stella: "Iter para tutum" (bereid ons een veilige weg). De schrijn ligt aan het Maria Gorettilaantje. Zo genoemd naar zuster Maria Goretti, de administratrice van de school onder rector Dirk Braakman. Jarenlang kwam er een meneer uit Heemstede om hier een kaars te branden en intenties neer te leggen. Het gebeurt nog!

6 Sint Antoniuschool, Aerdenhout, Teding van Berkhoutlaan 20

In het Boekeroodepark werd in 1932 de lagere Sint-Antoniusschool gebouwd. Architect M.I. van Engelen ontwierp het in een functionalistische stijl, verwant aan de verstrakte Amsterdamse School. De hoekpartij wordt geaccentueerd door een hoge vensterpartij met een soort ladderramen. De torenopbouw draagt een luidklok. Opdrachtgever was het bestuur van de H. Antoniuskerk (1922) in Aerdenhout aan de Sparrenlaan 9. Die was als noodkerk voornamelijk uit hout opgetrokken en ontworpen door Joseph en Pierre Cuypers.

7 H. Agathakerk, Zandvoort, Grote Krocht 45

In de middeleeuwen kerken Zandvoortse katholieken in wat nu het protestantse kerkje in het centrum is. In 1854 slaagde pastoor Jacobus l'Ami erin weer een kerkje voor de Rooms en te bouwen. Het staat – als gebouw 'de Krocht' – nog steeds naast de huidige pastorie. Vrienden schonken hem voor de aankleding een schilderij van Jan Adam Kruseman (1804-1862) met de afbeelding van Christus aan het kruis. Het hangt nu

in de stiltehoek van de huidige kerk (1928). Ontworpen door Pierre Cuijpers jr. in een stijl die aansluit bij de Amsterdamse School. Inwendig schragen twaalf beeldhouwde apostelkoppen de dakspanten en de stenen ambo. De mozaïeken (1928) zijn van de hand van Lambert Lourijzen, evenals de glas-in-loodramen (1948) en de kruiswegstaties (1949).

8 Grafkapel bij de kerk Onze Lieve Vrouw Onbevleete Ontvangenis, Overveen, Korte Zijlweg 5

Theo Molkenboer was een van de belangrijkste architecten van het neoclassicisme en de vroege neogotiek. Een fraai voorbeeld is de Overveense kerk die tussen 1855 en 1856 is gebouwd. Het hoogaltaar heeft een groot retabel, uitgevoerd in gemarmerd hout door het atelier Louis Veneman te Den Bosch. Marmeren beelden van Friedrich Mengelberg en koperen doopvont van Jan Hendrik Brom. Van het orgel - met een mooie orgelkast - is het pijpwerk nog

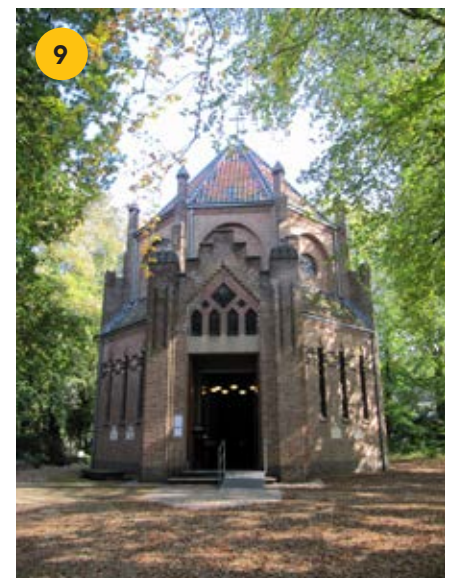

oorspronkelijk (1867, Lolke Ypma). Aan de noordzijde bevindt zich de aangebouwde bisschoppelijke grafkapel. Natuurstenen platen met inscriptie gedenken de sinds 1861 overleden Haarlemse bisschoppen. Alleen mgr. Theo Zwartkruis ligt elders begraven: Bosbeek (Heemstede). Toen de nieuwe Haarlemse Bavokathedraal gebouwd werd (in 1898 ingewijd) zou men overleden bisschoppen daar begraven, maar de crypte bleek te vochtig en dus bleef men hier bisschoppen bijzetten.

9 Sint Adelbertuskerkhof, Bloemendaal, Dennenweg 16

De Bloemendaalse pastoor Laurentius Willenborg verleende opdracht tot zowel de bouw van deze prachtige Sint-Adelbertuskapel (in 2004 gerestaureerd) als de aanleg van de dodenakker. De herdenkingskapel staat op een heuvel beschut tussen bomen, rechts van de ingang. De benedictijner monnik Paul Bellot ontwierp het gebouw in 1923 in samenwerking met S.B. van Sante. Glazeniersatelier Nicolas te Maastricht leverde later de ramen. De buitengevels hebben kruisweg-

staties die in oorsprong op het kerkhof zelf stonden. Godfried Bomans rust op deze begraafplaats. Het katholieke geloof speelt in zijn grote oeuvre op velerlei manieren een rol. Misschien is *Trappistenleven* nog wel een van zijn beste boeken. Ook de beeldhouwer Mari Andriessen, 'naturellement catholique', ligt hier begraven. Pastoor Willenborg, begraven in het priestergraf, was in november 1925 de oprichter van de eerste ziekenapostolaatorganisatie ter wereld.

10

11

10 St. Engelmunduskerk, Driehuis, Driehuizerkerkweg 113

Engelmundus was een benedictijner abt die ten tijde van St. Willibrord als geloofsverkondiger naar Nederland kwam. Hij stierf na een werkzaam leven in Velsen aan de koorts. Hij deed er door een wonder een bron ontspringen. De abt geldt als de apostel van Kennemerland (feestdag 21 juni). De katholieken bouwden uiteindelijk in Driehuis in 1893-1894 naar ontwerp van de architect Arnold Bruning deze kruiskerk met toren. Dit jaar 125 jaar oud. De ramen in het koor zijn van Han Bijvoet en verbeelden het leven van St. Engelmundus. Overigens is de oude Engelmunduskerk van Oud-Velsen - met bouwdelen uit de katholieke tijd - een van Hollands oudste kerken; in de achtste eeuw gesticht door Willibrord.

11 Voormalig Missiehuis van de Missionarissen van het H. Hart, Driehuis, Driehuizerkerkweg 123

Veel vrome jongens hebben gestudeerd in dit missiehuis (1924). Architect was Frans de Beer uit Tilburg. De rijke kapel werd in 1928 toegevoegd. Naast missiehuis was er een school en een internaat, van 1973-2010 in gebruik door de sociaal-medische dienst van de Marine. Later werden er asielzoekers opgevangen. Nu in

herontwikkeling tot appartementen. Bij het complex herinnert een Brevierlaantje nog aan het gebed van de missionarissen. De beeldengroep boven de ingang van Wim Harzing (1948) toont een Heilig Hartbeeld, geflankeerd door de apostelen Petrus en Paulus met de tekst: 'Gaat en onderwijst alle volken'.

12 Stompe Toren, Spaarnwoude, Kerkweg 26

Het kerkje is gebouwd op een hoog oprijzende strandwal en is daardoor al van verre als een bakken in de lagere weilanden zichtbaar. De Stompe Toren heeft een lange geschiedenis. Rond 1200 werd Spaarnwoude een zelfstandige parochie, met Sint Gertrudis als patroonheilige. De Romaanse toren van kloostertoppen is van het begin van de dertiende eeuw. Het huidige kerkje is van 1764. Rond 1450 is de kerk na brand als een stenen kruiskerk herbouwd. Het vaam (lengte van gespreide armen) van Claes van Kieten (de legendarische reus uit Spaarnwoude) is waarschijnlijk toen aangebracht. Toen de Spanjaarden Haarlem belegerden, redde boer Dijkzeul van de naastgelegen hoeve 'Einde Rust' de rozenkrans van Claes en dertien houten beeldjes. Tot 1917 zijn deze voorwerpen bij de familie Dijkzeul in bezit gebleven. Sinds 2008 weer terug in het kerkje. ■

Michel Bakker

12

Met dank aan Peter Cammaert, Ans Dekker, Olga van der Klooster, Hillebrand de Lange, Noord-Hollands Archief, Ton Peters ofm, Peter van Son en Diederik Wienen.

Er zit muziek in **Amsterdam-West**! In alle drie de kerklocaties in de Emmaüsparochie zijn er met regelmaat concerten en optredens, zo lezen we in *Geloven in West*. Op 19 mei om 15.00 uur is er een orgelconcert in de Boomkerk (Admiraal de Ruijterweg 406) door Anna Yurkova met werken van Bach, Buxtehude, Brahms en Pärt. Organiste Susanna Veerman en de Italiaanse fluitist Luca Magna geven op 25 mei een concert in de Augustinuskerk (Postjesweg 123) van Bach, Artman en Rossini. En in de Vincentiuskerk (Jacob van Lennepkade 211) worden regelmatig zondagse lunchconcerten gehouden, steeds om 13.30 uur. Info: www.rkamsterdamwest.nl ■

Begin april maakten zo'n veertig parochianen van de regio **De Waterkant** een bedevaart naar Rome met bezoeken aan de Sint-Pietersbasiliek, de Sint Paulus-buiten-de-Muren en andere kerken. De zondag vierden ze in de Friezenkerk en op woensdag namen ze deel aan de audiëntie met paus Franciscus. Een prachtreis, zo lezen we in de parochiebladen *Op weg* en *Zes-één* van de regio. ■

Op 19 februari nam pater Jacob Sijm s.m.m. afscheid als rector van de kapel in zorgcentrum Saenden (**Zaandam**). Al sinds de terugkeer uit Malawi in 1999 was deze missionaris met Westfriese wortels het vaste gezicht van de huiskapel. *De Zaan-cirkel* berichtte er over. ■

Parochiegemeenschappen draaien op vrijwilligers. Soms is er in een parochie iemand die iets bijzonders kan. Zoals in **Amsterdam-Noord**. De liturgische boeken, zoals het altaarmissaal en de diverse lectio-naria, waren eigenlijk aan vernieuwing toe. Een lectio-narium had een gescheurde kaft. Of deze gerepareerd kon worden, vroeg de pastoor aan Abi Sutherland. Haar antwoord was 'nee'. Het boek moest opnieuw worden gebonden. "Eerst de kaften in mooi duurzaam leer, (...) een wit ingelegd kruis, ook van leer, (...) en het nieuwe dak, het symbool van de Nieuwe Augustinus." Uiteindelijk is het een project geworden van bijna drie jaren, maar het resultaat is er naar. ■

In **Zwaag** aan de Pastoor Nuijstraat staat een mooie kapel met een Lourdesgrot. Het bezoeken waard om een kaarsje op te steken, of om even stil te staan bij de dingen in het leven, of gewoon even niets, rust. De Lourdeskapel is elke vrijdagochtend na de viering van 9.00 uur open voor iedereen en in de meimaand zelfs elke ochtend van 10.00-12.00 uur (behalve op zondag). ■

In **Driehuis** viert de gemeenschap van de Engelmundus feest, want de kerk bestaat 125 jaar. In april was er een tentoonstelling, een bakwedstrijd, een feestelijke viering op zondag 7 april, een korenmiddag en een speciaal gebrouwen biertje. Maar er gebeurt meer in deze Franciscusparochie. Hun parochieblad *Franciscus magazine* staat boordevol activiteiten, zoals het Bijbeljaar 2019 met lezingen én een bijzondere reis naar Engeland (zie ook pagina 39). ■

Bijzondere Marialiederen

Marie Grignon de Montfort (1673-1716), stichter van de Montfortanen, heeft zo'n 160 liederen geschreven en op muziek gezet. In een eenvoudige stijl, maar met veel vaart worden in zijn teksten en melodieën allerlei aspecten van Gods bekommernis om mensen bezongen. In dit boek worden een dertigtal cantieken over Maria en haar verering voor het eerst uit het Frans vertaald, ingeleid en toegelicht. Van deze liederen is ook een cd verschenen. ■

Mariacantieken van Montfort
www.montfortanen.nl | € 14,99

CD *Mariacantieken van Montfort*
www.montfortanen.nl | € 7,95

Nog meer over Maria

Vitaminen voor de ziel, aange-reikt door paus Franciscus. Drie devoties doen hem spiritueel goed en kunnen ook ons inspireren. De eerste is zijn grote devotie tot Maria die de knopen ontwart. De slapende Sint Jozef kan ervoor zorgen dat we van slapeloze nachten verlost worden. Het pauskruis met de Goede Herder is een appel en opdracht: we mogen niemand verloren laten gaan. ■

Maria die de knopen ontwart | Paul Verbeek | www.adveniat.nl | € 2,00

Wat is heilig?

De oud-aartsbisschop van Canterbury (Engeland) en primaat van de Anglicaanse Kerk, Rowan Williams, heeft een aantal preken en essays gebundeld in een boek (*Holy living*), dat nu in het Nederlands is verschenen. Williams: "Heiligheid is iets anders dan goed-zijn (voor elkaar). Heilig zijn is een venster op de genade van God. Je kunt het zien." Hij geeft ons in dit boek de heilige Benedictus, Theresia van Avila en Julian van Norwich als voorbeeld. Wat betekenen deze heiligen van het verleden voor de mensen van nu, die dagelijks worden geconfronteerd met talloze opiniemakers en een overdosis aan (nep)nieuws? "Het is mijn ervaring dat jongeren van vandaag kaf van koren kunnen scheiden. Zij voelen aan wie geloofwaardig is en wie niet", aldus Williams tegenover *SamenKerk*. ■

Wat is heilig? Christendom voor mensen van vandaag | Rowan Williams | ISBN 9789089723147
www.bernedia.com | € 19,90

Bisschop in oorlogstijd

Mgr. Antoine Audo sj. (72) is bisschop van Aleppo. De tweede stad van Syrië heeft hevig te lijden gehad onder de oorlog die het land sinds 2012 teisterde. Onlangs was Audo in Nederland om aandacht te vragen voor de noden in zijn land. Een gesprek over God, cultuur en dingen die er (niet) toe doen. “Ik betreur niet dat ik dit heb meegemaakt.”

M

Mgr. Antoine Audo: “We spreken niet van een burgeroorlog. Er zijn gewapende bendes, maar die vertegenwoordigen niet de diverse bevolkingsgroepen. Ze krijgen geld van diverse belanghebbenden in het buitenland, en zeggen dan dat ze vechten voor de revolutie of voor de mensenrechten, maar dat is onzin. Sinds het begin van de oorlog probeert vooral het Westen dit conflict te duiden als een oorlog tussen christen en moslims, om zo in het Westen het idee aan de man te brengen dat de islam een groot gevaar is, vooral voor christenen. En om een sfeer van terreur in de regio te scheppen jegens de christenen. In Syrië staan de christenen voor stabiliteit; als je de christenen vernietigt, vernietig je Syrië. Dan zorg je voor verdeeldheid, en dat geeft anderen de ruimte om daar meer invloed te krijgen. Er zijn veel landen bij betrokken.”

U schreef eens dat de problemen in het Midden-Oosten meer moeten worden gezien als een cultureel fenomeen. Wat bedoelde u daarmee?

“In de islam speelt de gemeenschap een heel belangrijke rol. Het individu bestaat als onderdeel van een groep, en niet als op zichzelf staand. Het christendom heeft door de eeuwen heen de persoonlijkheid ontwikkeld, de individuele vrijheid, vrijheid van geweten et cetera. Als je in het Westen een jaar of achttien bent, dan word je verondersteld het gezin te verlaten en op jezelf te gaan leven om zo uitdrukking te geven aan je vrijheid en autonomie. Dat is heel anders dan in de oosterse cultuur. De uitdaging voor de gemeenschap is het verdedigen van de vrijheid van het individu, en de uitdaging voor het individualisme is het in takt laten van de gemeenschap. In het Oosten kan men zich bedreigd voelen door de kracht, of dominantie wellicht, van de moderniteit. Er is een dialoog nodig van wederzijds respect. Daarover ging ook de belangrijke verklaring van Abu Dhabi (bij de ontmoeting in februari 2019 van paus Franciscus met de groot-imam van Al-Azhar, Ahmed al-Tayeb - red.). Het was een gesprek over sociale waarden, over armoedebestrijding, het werken aan het ‘bonum commune’ of ‘algemeen welzijn’ - zaken waar we het over eens kunnen zijn. Maar ja, je stuit dan ook op lastige onder-

Mgr. Antoine Audo in gesprek met SamenKerk.

foto: ©afp

foto: Geert van Dartel

”
Pater Frans van der Lugt heeft een krachtige getuigenis afgelegd.

werpen als de vrijheid van geweten en expressie.”

Een gevoelig onderdeel van de verklaring was de stelling dat het pluralisme en de diversiteit van religies door God is gewild. Staat daar dat God alle religies even goed vindt?

“Nee, het is geen uiting van relativisme, maar een manier om uit te drukken dat elke religie een zekere rijkdom bezit. En dat we ondanks verschillen in geloof in staat zijn met elkaar te leven. De moslims die deze verklaring hebben ondertekend, tonen zo hun respect voor ‘onze’ vormen van leven. Natuurlijk zou het mooi zijn als iedereen christen werd, maar intussen respecteren we elkaar.”

Hoe is het nu in Aleppo?

“In de afgelopen twee jaar zijn de bendes verdreven en nu is het er relatief rustig. Maar voor het land is

er nog steeds geen politieke oplossing. Door de oorlog en alle vernielingen leeft nu tachtig procent van de bevolking in armoede. Vijftien procent behoort tot de middenklasse en vijf procent wordt steeds rijker. Er zijn veel gezinnen die we moeten ondersteunen. Er is een groot tekort aan voedsel en medicijnen. Velen zijn ziek en verzwakt. In Aleppo is zo'n tweederde van de gebouwen vernietigd, waaronder de oudste moskee van het land, en vijf kathedralen van diverse christelijke kerken."

Tijdens de oorlogsjaren was u daar actief in de geloofsgemeenschap. Had men weleens het gevoel door God te zijn verlaten?

"Jazeker, vaak! Waar is God? Waar is zijn macht? Waarom zegt Hij niets? Hoelang nog moeten we wachten en lijden? Ik heb dat soort dingen zelf ook gedacht. 'Heer, waar bent U?' Dat is alleen maar menselijk.

Je moet dat uitspreken, met elkaar, erover nadenken, en bidden. De oorlog heeft uiteindelijk mijn geloof verdiept en versterkt. De oorlog heeft me bevrijd van oppervlakkige aspecten van het leven. Ik betreur niet dat ik dit heb meegemaakt. Ik laat me nu minder afleiden door de dingen die er eigenlijk niet toe doen. Ik heb geen enkele belangstelling meer voor carrière, voor geld of aanzien - zaken die ook in het Oosten heel belangrijk worden gevonden. Het geeft me alle vrijheid om me in te zetten voor de slachtoffers van de oorlog. In elke oorlog zijn het de armen die ervoor opdraaien; de rijken redden zich wel."

U kende de Nederlandse pater Frans van der Lugt, net als u jezuïet, die vijf jaar geleden in Syrië is vermoord?

"Zeker, heel goed. Een tijd lang hebben we op dezelfde plaats geleefd. In de oorlogstijd hadden we geen contact; hij zat in een afgesloten gebied, maar ik hoorde wel over hem. Hij was iemand met een sterke overtuiging en vastbesloten, heel oprecht. Hij was niet bang en stond voor zijn geloof. Hij heeft een krachtige getuigenis afgelegd. In Aleppo sprak ik een eenvoudige vrouw die hem goed kende en die zei: iedereen houdt van pater Frans, zowel christenen als moslims; hij heeft de Syriërs geleerd van hun land te houden." ■

Jim Schilder

Open Kloosterdag 19 mei 2019

Wat beweegt je?

Op zondag 19 mei 2019 openen diverse kloosters in het hele land weer hun deuren. De zusters, paters en broeders nodigen u van harte uit. Zij gaan graag met u in gesprek over de vraag: 'Wat beweegt je?' Ze vertellen wat hen bewogen heeft te kiezen voor het leven als religieus en zich te wijden aan de inzet voor anderen en aan God.

Alle informatie is te vinden op:
www.openkloosterdag.nl of via 072 - 69 13 31

"KOM & ZIE" - weekend ABDIJ van EGMOND

Ben jij degene die onze broederschap wil komen verrijken? Van 8 tot 10 juni 2019 geven we jou de kans om een weekend lang met ons mee te leven in onze abdij te Egmond-Binnen.

072 5061415

gastenspater.adelbertabdij@xs4all.nl

Sint-Adelbertabdij

www.abdijvanegmond.nl

week
nederlandse
missionaris

www.weeknederlandsemissionaris.nl

Geloven in de ander

Kom ook
naar de
Inspiratiedag
11 mei 2019
Jacobikerk
Utrecht

Geloven
in de ander
Een wereld-
wijde missie

Doneer
NL30RABO 0171 2111 11

Monumentenwacht
NOORD-HOLLAND

Bouwadvies
GROOT HOLLAND

U wilt het beste voor uw pand, of u nu eigenaar bent of beheerder. Wij willen u graag bij deze klus bijstaan. Door bouwkundige inspecties en adviezen, maar ook bij het begeleiden van de uitvoering van onderhouds-, verbouwings- en restauratieplannen helpen wij u uw monument in stand te houden. Ook voor subsidieaanvragen en de beoordeling van offertes en prijsopgaven kunt u een beroep op ons doen.

Wilt u meer weten, kijk dan op www.monumentenwachtnoordholland.nl of mail ons info@monumentenwachtnoordholland.nl of info@bouwadviesgroot Holland.nl. Heeft u nog vragen? Bel dan 075 6474588 Koetserstraat 3, 1531 NX Wormer Postbus 79, 1520 AB Wormerveer

UITVAARTVERZORGING A. DE JONG

sinds 1966 een vertrouwd gezicht
voor een uitvaart vanuit het bisdom

persoonlijke begeleiding vanuit een familiebedrijf

Alle persoonlijke en rituele wensen zijn mogelijk

voor vrijblijvende inlichtingen: tel.: (020) 676 13 37

Cliostraat 42, 1077 KJ Amsterdam

Sloterweg 1184, 1066 CV Amsterdam

dejong@uitvaart.nl

www.uitvaartcentrum.amsterdam

MAAK KENNIS MET KATHOLIEK NIEUWSBLAD

ONTVANG KN 3 WEKEN GRATIS!
Bel 00 31 (0)73 6123480
of ga naar www.kn.nl/abbonementen

BOEIENDE ARTIKELLEN OVER GELOOF EN SAMENLEVING, SPRAAKMAKENDE COLUMNS, INSPIRERENDE INTERVIEWS, KLEURRIJKE REPORTAGES KATHOLIEK NIEUWSBLAD BIEDT HET U ALLEMAAL!

Feest van Onze Lieve Vrouw ter Nood

zaterdag 25 mei –
zondag 26 mei 2019

Op zaterdag 25 mei willen we iedereen, individueel of als parochie en/of gemeente, uitnodigen om naar Heiloo te pelgrimeren. Hiertoe worden vanuit vier Mariaplaatsen in ons Heiligdom: Schagen, Hoorn, Haarlem en Amsterdam, ook nachttochten georganiseerd. Dit ook speciaal voor jongeren (maar ouderen niet uitgesloten). In Heiloo zal 's morgens het ontbijt klaarstaan.

Op zondag 26 mei zal ook de Runxputtelezing gehouden worden. Spreker is Anton de Wit, bekend als hoofdredacteur van het *Katholiek Nieuwsblad* en als spreker op vele plaatsen. ■

Vrijdagnacht 24 mei en zaterdag 25 mei

- 00.00 Nacht(voet)tochten vanuit Schagen, Hoorn, Haarlem en Amsterdam
- 08.00 Ontbijt in Julianaklooster
- 11.30 Rozenkransgebed
- 12.00 Pelgrimsmis met mgr. Jos Punt
- 14.00 Rondleiding over het heiligdom of lezing door mgr. Jan van Burgsteden over zijn interviewboek en signersessie
- 15.30 Plechtig Lof
- 20.00 Praise en Worship (Lofprijzing), afgesloten met kaarsjesprocessie

Zondag 26 mei

- 13.30 Inloop voor families
- 14.30 Runxputtelezing door Anton de Wit (voor de kinderen: schilderen met Thom Breukel)
- 16.00 Eucharistieviering met mgr. Van Burgsteden
- 17.00 Potluckdinner: eten vanuit alle culturen (graag zelf wat meebrengen)
- 19.00 Grote Marialichtjesprocessie door het park

Heiligdom en gastenhuis O.L.V. ter Nood

Hoogeweg 65 te Heiloo
072-5051288
www.olvternood.nl
info@olvternood.nl

Foto: Wim Koopman

Dragers van het licht...

Sint Nicolaas Padre Pio Petrus en Paulus

27 september – 4 oktober 2019

Voor het najaar is een mooie reis voorzien, waarbij we bijzondere bedevaartplaatsen bezoeken: Bari en San Giovanni Rotondo (in Zuid-Italië) en Rome.

In veel sinterklaasliedjes zingen we dat de goedheiligman uit Spanje komt. Maar in werkelijkheid is Sint Nicolaas een heilige uit de derde eeuw die leefde in wat nu West-Turkije is. Zijn relieken worden bewaard in Bari, een stad in 't hakje van Italië, waar de kerk een bedevaartplaats is voor katholieke en orthodoxe christenen. De Sint is een heilige voor Oost én West. In San

Giovanni Rotondo heeft de kapucijner pater Pio (van Pietrelcina) vele jaren gewoond en gewerkt. Eind september 1968 overleed hij er. Al bij leven werd padre Pio als heilig gezien – in 2002 door de Kerk heilig verklaard – en jaarlijks bezoeken vele duizenden zijn graf. Rome is de stad waar rond het jaar 67 de apostelen Petrus en Paulus de marteldood stierven. Petrus werd gekruisigd en begraven op de Vaticaanse heuvel en Paulus werd onthoofd en begraven aan de Via Ostiense. Twee grote basilieken – meer dan het bezoeken waard – markeren deze graflocaties.

Dragers van het licht

Wat deze heiligen uit onze geschiedenis van de Kerk met elkaar verbindt, is dat zij allemaal dragers van het licht zijn. Hun levensverhaal werpt een licht op de eeuwige waarden van geloof, hoop en liefde. De apostelen trokken de wijde wereld in om de Blijde Boodschap te verkondigen. Wie waren zij? Stoere mannen of zwakke mensen zoals wij? Sint Nicolaas bracht, aldus de vele legenden, wat licht bij hen die moeilijkheden hadden. Padre Pio

verlichtte velen van lasten en zonden nadat ze bij hem hadden gebiecht. Zo blijkt maar weer dat heiligen Gods licht en liefde weerspiegelen.

Bedevaartprogramma

Op vrijdag 27 september vliegen we van Amsterdam naar Bari, met 's middags een bezoek aan het 'hakje' van Italië. Op 28 september zijn we de hele dag in Bari zelf en bezoeken we de basiliek waar Sint Nicolaas begraven ligt. Zondag 29 en maandag 30 september zijn we in het heiligdom van padre Pio. We vieren de eucharistie aan het altaar waar padre Pio dagelijks de Mis opdroeg, overwegen de kruisweg en bezoeken zijn graf. Op dinsdag 1 oktober maken we de reis van Zuid-Italië naar Rome, met een tussenstop in Manoppello (heiligdom S. Volto), waar een doek met het gezicht van Jezus wordt bewaard. In Rome bezoeken we de graven van de apostelen Petrus en Paulus. Uiteraard ontmoeten we ook paus Franciscus tijdens de algemene audiëntie op de woensdagmorgen. Ook bezoeken we de Scavi (bijzondere opgravingen met het graf van

Petrus), het Vaticaanse Museum en de Friezenkerk. Op vrijdag 4 oktober vliegen we van Rome naar Rotterdam. Na aankomst brengt een touringcar ons terug naar Noord-Holland. ■

Eric van Teijlingen

Meer informatie?

Deze bedevaart wordt georganiseerd door de reisorganisatie VNB (www.vnb.nl) onder nummer IT1902. Folders en inschrijfformulieren zijn via uw parochie verkrijgbaar, via de VNB of de reisleiders:

- Dea Broersen (06-25021417 dea.broersen@gmail.com);
- pastoor Eugène Jongerden (06-51265724 ejongerden68@hotmail.com)
- pastoor Eric van Teijlingen (06-13716464 pastoor.van.teijlingen@gmail.com).

Jaarlijkse bedevaart naar Kevelaar 1 t/m 3 juli 2019

Samen even schuilen onder de
troostrijke mantel van Maria

kevelaerbedevaart@outlook.com
Dea Broersen (06-25021417)
Yvonne van Stiphout-Boos
(06-22248723)

Pelgrimage naar Engeland

In de voetsporen van de H. Willibrord
naar de wieg van de Nederlandse kerk

In het kader van
het Bijbeljaar 2019
wordt van
15 tot 21 september
een pelgrimsreis naar Engeland
aangeboden.

€799
per persoon
all-in

Deze reis voert u naar het noorden
van Engeland waar de voor ons
belangrijke missionarissen Willibrord,
Bonifatius, Adelbertus en
Engelmundus waarschijnlijk allemaal
gewoond en gewerkt hebben
alvorens ze de oversteek naar
Nederland maakten.

Deze reis wordt mede
verzorgd door: **DRIETOUR**
Wilt u het weten?

Informatiemiddag: 16 mei 2019 om 14.00 uur in de Pieterkerk, Zuiderkruisstraat 1, IJmuiden
Aanmelden en info: Centraal secretariaat Franciscusparochie i.o.
info.franciscusparochie@gmail.com / 06-556 27 670

Theologie studeren

is sterker worden, sterker in je eigen
geloof, krachtiger om anderen te helpen
hun weg te vinden in het geloof.

11 mei 2019

OPEN DAG OP DE TILTENBERG VAN HET THEOLOGISCH INSTITUUT SINT BONIFATIUS

Theologie studeren in deeltijd!
Diaken of catechist worden
Of persoonlijke verdieping
van je geloof

Informatie over de Open Dag vindt u via:
www.bonifatiusinstituut.nl

Jonge mensen, ook in de Kerk, lopen rond met goeie plannen, ideeën of dromen die de moeite waard zijn voor ons als Kerk. Deze jongeren willen we verzamelen en de kans geven door ze samen te brengen in een team om hun droom waar te maken. Een droom die de eeuwen oude boodschap op een jonge manier verder brengt naar een nieuwe generatie. Een start-up. Het is de manier van werken onder een jonge generatie is onze maatschappij. Dus ook in onze Kerk.

Hun start-up in uw parochie

Tijdens acht weekenden van de Missionary School werken jongeren in teams hun eigen plannen uit. Naast de geloofsvorming is er elk weekend ook tijd voor de start-up. Tijdens het proces analyseren en testen ze hun ideeën uit. Uiteindelijk pitchten deze teams hun plannen aan parochies in ons bisdom en wordt het beste plan op een kansrijke locatie uitgewerkt.

U moet zelf beginnen

Is uw parochie toe aan een start-up voor het jongerenwerk? Het begint bij uzelf, want jongeren komen niet vanzelf naar u toe! Breng het in gesprek bij de pastores en maak er met elkaar tijd voor vrij! Krijgen jongeren geen prioriteit binnen uw parochie? Dan is het onmogelijk om te bouwen aan de toekomst van uw gemeenschap. Deze tijd vraagt om uw creativiteit en de wil om buiten uw kerkelijke netwerk zichtbaar te zijn als gelovige en parochie.

Jongeren die verandering willen

Kent u ze ook, jongeren die de wereld willen veranderen? Die weten hoe het beter kan en die verlangen naar nieuwe wijn in nieuwe zakken. U kunt ze op weg helpen door ze naar de Missionary School te verwijzen, daar zijn ze verzekerd van een luisterend oor en krijgen ze handvatten om hun dromen te verwezenlijken. Ze kunnen meedoen aan een start-up of zich laten inspireren. De Missionary school is het missieplatform voor jongeren om hun ideeën kwijt te kunnen, zonder dat ze meteen ergens aan vast zitten.

Inspiratie
Sneakers en Stola's

info@themissionaryschool.nl | 023-5112635
www.themissionaryschool.nl

Inspiratiesessie 6 juni: Sneakers en Stola's

Jongeren kunnen proeven aan deze nieuwe manier van veranderen! Ervaren hoe het is om hun idee om te zetten in een start-up door deel te nemen aan de inspiratiesessies Sneakers en stola's. Een paar avonden per jaar nodigen we jonge wereldverbeteraars uit om hun verhaal te vertellen. Daarnaast is er ook een inleiding van een priester of religieuze en doen we een korte brainstorm met de ideeën die jongeren zelf hebben. De avond eindigt met een borrel en vindt plaats in een gezellig café.

Tijd: 19.30-22.00 uur

Locatie: Schreierstoren (Prins Hendrikkade 94-95, Amsterdam, nabij Nicolaasbasiliek)